

แนวคำพิพากษาฎีกาในส่วนที่เกี่ยวกับกฎหมายในลักษณะจำนำ¹

คำพิพากษาฎีกาที่ 2643/2531 ทรัพย์สินที่จำนำได้ต้องเป็นสิ่งหาปริมาณที่สิทธิการเช่าอาคารพาณิชย์และแผงซึ่งเป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ไม่ใช่สิ่งหาปริมาณตามมาตรา 100 (เดิม) จึงไม่อาจจำนำได้ (ตามมาตรา 140 ปัจจุบันสิทธิดังกล่าวเป็นสิ่งหาปริมาณ)

คำว่า “สิ่งหาปริมาณสิ่งหนึ่ง” ตามมาตรา 747 นี้ ไม่ได้หมายความว่าสัญญาจำนำสัญญาหนึ่งหรือการจำนำประกันหนึ่งอย่างหนึ่งจะใช้ทรัพย์สินที่จำนำได้เพียงสิ่งเดียว อาจจำนำสิ่งหาปริมาณหลายสิ่งหรือหลายชิ้นประกันหนึ่งเพียงจำนวนเดียวก็ได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 1451/2503 การจำนำไม่มีกฎหมายบังคับว่าจะต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ

คำพิพากษาฎีกาที่ 1729/2512 สัญญาจำนำไม่จำเป็นต้องทำเป็นหนังสือ ดังนั้น ลูกหนี้ยอมนำสืบพยานบุคคลได้ว่า ได้มีการมอบใบหุ้นให้แก่เจ้าหนี้ยึดถือไว้เป็นการจำนำ

คำพิพากษาฎีกาที่ 2178/2518 โจทก์ฟ้องว่าจำเลยเอาเช็คมาแลกเงินสดไปจากโจทก์และมอบใบหุ้นให้โจทก์ยึดถือไว้ เมื่อไม่มีข้อความว่าเป็นการยึดถือเพื่อเป็นประกันการชำระหนี้ กรณีไม่เป็นการจำนำ

คำพิพากษาฎีกาที่ 1914/2526 จำเลยเป็นหนี้ค่าซื้อวัสดุก่อสร้างไปจากผู้ร้อง จำเลยจึงทำหนังสือรับสภาพหนี้ไว้แก่ผู้ร้อง และนำรถยนต์มามอบให้ผู้ร้องเพื่อประกันการชำระหนี้ ถือได้ว่าเป็นการจำนำตามมาตรา 747 ผู้ร้องจึงมีสิทธิได้รับชำระหนี้จากเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดรถคันดังกล่าวก่อนโจทก์ซึ่งเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาผู้นำยึดรถคันนั้นมาขายทอดตลาด

สัญญาจำนำผู้จำนำจะต้องส่งมอบสิ่งหาปริมาณที่จำนำให้แก่ผู้รับจำนำ ดังนั้นทรัพย์สินที่จำนำจะต้องหลุดพ้นจากการครอบครองของผู้จำนำ ถ้าคู่สัญญาตกลงกันว่าจะส่งมอบทรัพย์สินที่จำนำแต่ไม่มีการส่งมอบกันจริง ไม่เป็นการจำนำ เช่น

คำพิพากษาฎีกาที่ 173/2495 จำเลยเป็นหนี้ธนาคารผู้ร้อง จึงได้ทำสัญญามอบไม้สักและไม้ซุงในโรงเลื่อยของจำเลยให้ธนาคารผู้ร้องเป็นประกันหนี้ดังกล่าวธนาคารผู้ร้องเอาตราของธนาคาร

¹ ปัญหา ถนอมรอด. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วย ฮีม คำประกัน จำนอง จำนำ กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา. น.ป.ท., น.ป.ป..

ไปประทับไว้บนไม้และทำหนังสือมอบให้คนดูแลโรงเลื่อยของจำเลยเป็นผู้ดูแลไม้สักและไม้ซุงดังกล่าวด้วย โดยมีข้อตกลงว่าจำเลยซึ่งเป็นเจ้าของไม้มีสิทธิเอาไม้ไปเลื่อยขายได้ แต่ต้องขออนุญาตธนาคารผู้ร้องและต้องหาไม้มาใช้แทน ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า พฤติการณ์ดังกล่าวไม่พอถือว่า ไม้อยู่ในครอบครองของธนาคารผู้ร้องหรือบุคคลภายนอก เพราะจำเลยจะนำไม้ไปเลื่อยหรือขายก็ได้ ดังนั้นธนาคารผู้ร้องจะอ้างว่าเป็นการจำนำไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 490/2502 โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐาน โกงเจ้าหนี้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 349 ข้อเท็จจริงได้ความว่า จำเลยกู้เงิน โจทก์มีข้อตกลงว่า จำเลยจะนำโคมาจำนำ แต่เมื่อทำสัญญาแล้ว โจทก์ยินยอมให้โคนั้นกลับสู่ความครอบครองของจำเลย ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า จำเลยหาได้มอบโคไว้เป็นประกันการชำระหนี้ตามความหมายของกฎหมายลักษณะจำนำ จึงขาดองค์ประกอบความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 349 จำเลยไม่มีความผิด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1441/2505 โจทก์เป็นหนี้จำเลย โจทก์จำเลยตกลงว่า โจทก์ยอมให้รถยนต์ของโจทก์เป็นประกันหนี้เงินที่โจทก์รับไปจากจำเลย แต่ให้รถยนต์อยู่กับโจทก์ซึ่งเป็นเจ้าของอีกต่อไป ต่อมาโจทก์ไม่ชำระหนี้ จำเลยซึ่งเป็นเจ้าหนี้ไปยึดรถคันนั้นผลการ โดยอ้างว่า โจทก์ได้จำนำรถไว้กับจำเลย โจทก์จึงฟ้องว่าจำเลยละเมิด ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า พฤติการณ์ดังกล่าวไม่ถือว่าเป็นการจำนำ จำเลยซึ่งเป็นเจ้าหนี้ไม่มีอำนาจยึดถือรถในฐานะผู้รับจำนำและไม่มีสิทธิไปยึดของโจทก์ เมื่อจำเลยไปยึดรถมาจากโจทก์ การกระทำของจำเลยจึงเป็นการกระทำละเมิดต่อโจทก์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4278/2534 จำเลยกู้เงิน โจทก์แล้วทำหนังสือสัญญาจำนำจักรเย็บผ้ากับโจทก์ แต่ไม่ได้ส่งมอบจักรเย็บผ้าให้โจทก์ไว้ ถือไม่ได้ว่าเป็นการจำนำตามมาตรา 747 โจทก์จึงไม่เป็นเจ้าหนี้มีประกัน

มีการกระทำบางอย่างซึ่งชาวบ้านอาจจะเข้าใจว่าเป็นการจำนำ เช่น ลูกหนี้หรือผู้ค้ำประกันมอบโฉนดให้เจ้าหนี้ยึดถือไว้ กรณีนี้ไม่เป็นการจำนำ เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 545/2504, 1612/2512 วินิจฉัยเหมือนกันว่าเพียงแต่เอาโฉนดที่ดินมาให้ผู้ให้กู้ยึดถือไว้ตามสัญญาผู้ไม่ให้หนี้มีประกันตามกฎหมาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 229/2522 การที่โจทก์กู้เงินแล้วมอบโฉนดให้จำเลยยึดถือไว้เป็นประกันเงินกู้ ไม่เข้าลักษณะจำนำ กรณีไม่ต้องตามมาตรา 189 เมื่อหนี้เงินกู้ขาดอายุความ จำเลยไม่มีสิทธิยึดห่วงโฉนดของโจทก์ไว้ ต้องคืนให้โจทก์

ในกรณีที่ลูกหนี้ไปกู้เงินเจ้าหนี้แล้วมอบโฉนดให้เจ้าหนี้อึดถือไว้เป็นประกันไม่เป็นจำนอง เพราะไม่ได้จดทะเบียนจำนอง และไม่เป็นจำนำเพราะเจ้าหนี้ไม่เจตนาที่จะบังคับจำนำเอาแผ่นกระดาษโฉนดไปขายทอดตลาด การเขียนสัญญาว่าลูกหนี้กู้เงินเจ้าหนี้แล้วมอบโฉนดให้เจ้าหนี้อึดถือไว้เป็นประกัน ตามปกติเจ้าหนี้อาจมีสิทธิยึดโฉนดแผ่นนั้นไว้เป็นหลักประกัน ถือเป็นเครื่องมือที่จะบีบให้ลูกหนี้ชำระหนี้ ถ้าลูกหนี้ไม่ชำระหนี้เจ้าหนี้ก็ไม่ต้องคืนโฉนด ลูกหนี้จะไปดำเนินการจดทะเบียนเกี่ยวกับที่ดินไม่ได้ แต่ถ้าหนี้นั้นขาดอายุความหรือหนี้กู้ยืมนั้นไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้กู้ ลูกหนี้ผู้เป็นเจ้าของโฉนดมีสิทธิที่จะฟ้องเรียกโฉนดคืนได้ เจ้าหนี้ไม่มีสิทธิยึดโฉนดของลูกหนี้อีกต่อไป

การประกันตัวจำเลยหรือผู้ต้องหาที่ทำประกันต่อศาล หรือในคดีแพ่งเมื่อจำเลยอุทธรณ์แล้วยื่นคำขอทะเลาะการบังคับ ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ทะเลาะการบังคับและให้ทำสัญญาประกัน นายประกันหรือตัวความก็อาจเอาที่ดินมาเป็นหลักประกันโดยมอบโฉนดให้ศาลยึดถือไว้เป็นประกัน การมอบโฉนดและทำสัญญาประกันกรณีนี้ไม่เป็นสัญญาจำนองเพราะไม่ได้ทำหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ และไม่เป็นจำนำเพราะที่ศาลยึดโฉนดไว้ไม่ได้ยึดไว้โดยมีเจตนาว่า เมื่อผู้ประกันผิดนัดศาลจะเอาโฉนดแผ่นนั้นออกขายทอดตลาด การที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาขอทะเลาะการบังคับแล้วนำโฉนดที่ดินมาวางเป็นประกัน ไม่ทำให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาเป็นเจ้าหนี้ที่มีหลักประกัน ถ้ามีการผิดสัญญาศาลมีสิทธิที่จะเอาที่ดินตามโฉนดนั้นไปขายทอดตลาด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1673/2511 การที่จำเลยนำโฉนดที่ดินมาวางเป็นประกันในการขอทะเลาะการบังคับนั้น ไม่ก่อให้เกิดบุริมสิทธิแก่โจทก์แต่ประการใด และถือไม่ได้ว่าโจทก์เป็นเจ้าหนี้มีประกันตามมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1560/2527 บริษัทโจทก์ออกเงินทศรองให้จำเลยซื้อหุ้นของบริษัทโจทก์ โดยยึดใบหุ้นนั้นเป็นประกันหนี้ที่ออกเงินทศรองไป ถือว่าโจทก์ให้จำเลยกู้ยืมเงิน ไปซื้อหุ้นของบริษัทโจทก์และบริษัทรับจำนำหุ้นของตนเป็นประกันเงินที่จ่ายทศรองไป เป็นการฝ่าฝืนมาตรา 1143 โจทก์จึงอ้างเป็นมูลเรียกร้องให้จำเลยชดใช้คืนไม่ได้

ตามมาตรา 747 ไม่ได้บัญญัติว่าผู้จำนำจะต้องเป็นบุคคลภายนอก ดังนั้นผู้จำนำอาจจะเป็นลูกหนี้เองหรือเป็นบุคคลภายนอกที่นำทรัพย์สินของตนมาจำนำประกันหนี้ของลูกหนี้ก็ได้ ในลักษณะนี้จำนำจึงต่างกับจำนำประกันคือ ผู้จำนำประกันจะต้องเป็นบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ลูกหนี้ แต่ผู้จำนำอาจจะเป็นบุคคลคนเดียวกับกับลูกหนี้ก็ได้

ในกรณีที่บุคคลภายนอกจำหน่ายทรัพย์สินของตนประกันหนี้ของลูกหนี้ ถ้าลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ ผู้รับจำนำจะฟ้องให้ผู้จำหน่ายชำระหนี้ไม่ได้ จะทำได้เพียงบังคับจำนำเอาจากทรัพย์สินที่จำหน่ายเท่านั้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1115/2497 จำเลยที่ 1 เช่าตู้เย็น โจทก์ไปใช้ในร้านค้าของจำเลยที่ 1 แล้วนำตู้เย็นนั้นไปจำหน่ายไว้แก่จำเลย 2 ที่ 3 ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า จำเลยที่ 1 เป็นผู้เช่า ไม่มีอำนาจประการใดที่จะเอาตู้เย็นของโจทก์ไปจำหน่าย สัญญาจำหน่ายจึงไม่ผูกมัด โจทก์ โจทก์มีสิทธิติดตามเอาทรัพย์สินของตนคืนได้ตามมาตรา 1336

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 449/2519 จำเลยที่ 1 ขายรถยนต์ให้โจทก์แล้วเช่าซื้อรถยนต์ไปจากโจทก์ โดยจำเลยที่ 2 เป็นผู้ค้าประกัน ขณะที่ยังชำระค่าเช่าซื้อไม่ครบ จำเลยที่ 1 นำรถยนต์ไปให้จำเลยที่ 3 ยึดไว้เป็นประกันหนี้ค่าเครื่องปรับอากาศ โดยโจทก์มิได้รู้เห็นยินยอม จำเลยที่ 1 ไม่ชำระค่าเช่าซื้อจนโจทก์บอกเลิกสัญญาแล้ว ดังนี้ แม้จำเลยที่ 3 จำซื้อโดยสุจริตว่ารถยนต์เป็นของจำเลยที่ 1 แต่เมื่อโจทก์มิได้ประมาทเลินเล่อหรือเจตนาให้จำเลยที่ 1 เป็นตัวแทน โจทก์เป็นเจ้าของย่อมมีสิทธิติดตามเอารถยนต์คืนได้ตามมาตรา 1336

ในกรณีที่เจ้าของทรัพย์สินทำให้ผู้รับจำนำเข้าใจผิดว่าผู้จำหน่ายเป็นเจ้าของทรัพย์สินนั้นเจ้าของทรัพย์สินจะติดตามเอาทรัพย์สินนั้นคืนโดยไม่ไถ่จำนำไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 631/2503 โจทก์นำรถจักรยานยนต์ 31 คัน ไปฝากห้าง ก. ขาย ผู้จัดการห้าง ก. นำรถจักรยานยนต์ดังกล่าวไปจำหน่ายไว้กับจำเลย 6 คัน โจทก์ฟ้องเรียกรถจักรยานยนต์ทั้ง 6 คันคืนจากจำเลย จำเลยให้การว่ารับจำนำโดยสุจริต ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า รถจักรยานยนต์เป็นสังหาริมทรัพย์เมื่อโจทก์นำไปฝากห้าง ก. ขายโดยให้ห้าง ก. แสดงออกเหมือนหนึ่งเป็นสินค้าของห้าง ก. จนจำเลยซึ่งเป็นคนภายนอกมารับจำนำโดยสุจริตเช่นนี้ โจทก์จะเอาคืนโดยไม่ไถ่ถอนหาได้ไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1601/2512 โจทก์มอบรถยนต์ของโจทก์พร้อมทะเบียนรถยนต์และใบโอนที่ลงลายมือชื่อโจทก์ในช่องผู้โอนให้ ส. เพื่อเอารถไปขายให้ผู้อื่น แต่ ส. ไม่ได้นำรถยนต์ไปขายกลับเอาไปจำหน่ายไว้กับจำเลย จำเลยรับจำนำไว้โดยสุจริต ปัญหาว่า โจทก์มีสิทธิเอารถยนต์คันนั้นคืนโดยไม่ต้องไถ่จำนำหรือไม่ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า การกระทำของโจทก์ถือได้ว่าเป็นการเจตนาให้ ส. เป็นตัวแทนของโจทก์ ฉะนั้นโจทก์จะติดตามเอารถคืนโดยไม่ไถ่ถอนจำนำก่อนหาได้ไม่ จำเลยมีสิทธิยึดรถไว้จนกว่าจะได้รับชำระหนี้จนครบถ้วน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2405/2516 โจทก์ยืมเงินจำเลยไปโดยมอบอาวุธปืนของโจทก์ให้จำเลยยึดไว้เป็นประกัน ต่อมาโจทก์เอาเงินที่ยืมไปชำระหนี้ จำเลยบอกว่าต้องเสียดอกเบี้ยด้วย โจทก์ไม่

ยอมเสียดอกเบี้ยจึงฟ้องศาลให้บังคับจำเลยรับเงินคืนที่โจทก์ยืมไปและคืนปันแก่โจทก์ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า การจำนำยอมเป็นประกันเพิ่มการชำระหนี้และดอกเบี้ยซึ่งเป็นค่าอุปกรณด้วยตามมาตรา 748 ผู้รับจำนำชอบที่จะยึดของจำนำไว้ได้ทั้งหมดจนกว่าจะได้รับชำระหนี้และดอกเบี้ยซึ่งเป็นค่าอุปกรณ์เมื่อโจทก์ไม่ได้อ้างข้อจำกัดความรับผิดชอบของโจทก์มาเป็นประเด็นในฟ้องว่าได้ตกลงกับจำเลยไม่คิดดอกเบี้ย โจทก์ก็ต้องรับผิดชอบใช้ค่าดอกเบี้ยด้วย โจทก์จะฟ้องขอให้บังคับจำเลยรับชำระแต่ต้นเงินหาได้ไม่ แม้จำเลยมิได้ฟ้องแย้งบังคับให้โจทก์ชำระดอกเบี้ย ศาลพิพากษาให้โจทก์ชำระต้นเงินรวมทั้งดอกเบี้ยด้วยได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2051/2537 สิทธิซึ่งมีตราสารยอมหมายถึงตราสารที่ใช้แทนสิทธิหรือทรัพย์สิน ซึ่งเป็นเอกสารที่สร้างขึ้นตามแบบพิธีในกฎหมาย และเป็นตราสารที่โอนกันได้ด้วยวิธีของตราสารนั้น แต่ไม่หมายความถึงเอกสารธรรมดาที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นพยานหลักฐานแห่งสิทธิทั่วไป สิทธิการโอนกรรมสิทธิ์รถยนต์พร้อมทะเบียนรถยนต์และสัญญาเช่าซื้อที่ลูกหนีมอบให้แก่เจ้าหนี้เพื่อประกันหนี้ชำระหนี้ตามตัวสัญญาใช้เงินที่โจทก์ออกให้แก่เจ้าหนี้ นั้น หาได้มีลักษณะเป็นสิทธิซึ่งมีตราสารในความหมายดังกล่าวไม่ แม้สิทธิดังกล่าวอาจโอนแก่กันได้ก็เป็นเพียงการโอนสิทธิเรียกร้องธรรมดาเท่านั้น การที่ลูกหนีมอบสิทธิการโอนกรรมสิทธิ์รถยนต์พร้อมทะเบียนรถยนต์และสัญญาเช่าซื้อแก่เจ้าหนี้เพื่อเป็นประกันการชำระหนี้ตามตัวสัญญาใช้เงินที่โจทก์ออกให้แก่เจ้าหนี้ ไม่เป็นการจำนำสิทธิซึ่งมีตราสารตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 750 เจ้าหนี้จึงไม่มีสิทธิขอรับชำระหนี้อย่างเจ้าหนี้มีประกันตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 96 (3)

ปัญหาว่า จำนำเงินฝากหรือสิทธิตามใบรับฝากเงินนั้น ได้หรือไม่ มีแนวคำพิพากษาศาลฎีกาคือ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2611/2522 การที่จำเลยที่ 1 ตกลงมอบเงินฝากพร้อมใบรับเงินแก่ผู้ร้อง (ธนาคาร) เพื่อเป็นประกันความเสียหายที่ผู้ร้องออกหนังสือค้ำประกันจำเลยที่ 1 ที่มีต่อกรมทางหลวง และให้ผู้ร้องมีสิทธิหักเงินจากบัญชีเงินฝากชำระหนี้ค่าเสียหายที่ผู้ร้องใช้แทนได้ทันที และจำเลยที่ 1 จะไม่ถอนเงินจนกว่าผู้ร้องจะพ้นความรับผิดชอบตามหนังสือค้ำประกัน ข้อตกลงดังกล่าว ไม่เป็นการจำนำเงินฝากผู้ร้องจึงไม่เป็นเจ้าหนี้มีประกันตามพระราชบัญญัติล้มละลายฯ มาตรา 95

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 311/2537 การที่ลูกหนีมอบใบรับฝากเงินประจำถึงหากจะถือว่าเป็นการจำนำสิทธิซึ่งมีตราสารตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 750 ตามที่ผู้คัดค้านอ้างผู้คัดค้านซึ่งเป็นเจ้าหนี้มีประกันก็มีเพียงสิทธิเหนือทรัพย์สินอันเป็นหลักประกันคือใบรับฝากตามพระราชบัญญัติล้มละลายฯ มาตรา 95 ซึ่งผู้คัดค้านมีเพียงแต่สิทธิที่จะฟ้องร้องบังคับคดีเอาแก่ใบรับ

ฝาก โดยไม่ต้องขอรับชำระหนี้ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เท่านั้น ไม่อาจใช้สิทธิหักเงินตามใบรับฝากเพื่อชำระหนี้ให้แก่ผู้คัดค้านได้ ทั้งเป็นข้อตกลงที่ให้สิทธิแก่ผู้รับจำนำจัดการแก่ทรัพย์สินที่จำนำเป็นประการอื่นนอกจากบทบัญญัติทั้งหลายว่าด้วยการบังคับจำนำ ข้อตกลงย่อมไม่สมบูรณ์ตามมาตรา 756 จึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย ผู้คัดค้านไม่มีสิทธิหักเงินตามใบฝากไปชำระหนี้ได้ ถือได้ว่าข้อตกลงดังกล่าวเป็นการกระทำที่ดูหมิ่นมุ่งหมายให้ผู้คัดค้านได้เปรียบเจ้าหนี้อื่น ชอบที่ศาลจะเพิกถอนการใช้สิทธิหักเงินตามใบรับฝากที่ได้กระทำไปนั้น ได้ตามพระราชบัญญัติล้มละลายฯ มาตรา 115

คำพิพากษาฎีกาที่ 1474/2528 จำเลยทำสัญญากับธนาคารผู้คัดค้านไว้ว่าจำเลยยอมมอบเงินฝากประจำของจำเลยพร้อมด้วยใบรับฝากไว้เป็นหลักประกันหนี้ของจำเลยต่อธนาคาร ถ้าจำเลยผิดสัญญายอมให้ธนาคารผู้คัดค้านนำเงินจากบัญชีเงินฝากดังกล่าวชำระหนี้ได้ทันที ทรบใดที่ธนาคารยังไม่ได้รับชำระหนี้ จำเลยจะไม่ถอนเงินฝากและจะไม่กระทำการใดให้เป็นการเสื่อมสิทธิในหลักประกัน หนังสือดังกล่าวเป็นการจำนำสิทธิตามตราสารใบฝากเงินประจำของจำเลยเพื่อเป็นหลักประกันหนี้ของจำเลยที่มีต่อธนาคารผู้คัดค้านตามมาตรา 747,750 ธนาคารผู้คัดค้านเป็นผู้รับจำนำสิทธิตามตราสารนั้น จึงเป็นเจ้าหนี้มีประกันตามพระราชบัญญัติล้มละลายฯ มาตรา 95

คำพิพากษาฎีกาที่ 4099/2532 เงินที่จำเลยฝากไว้กับธนาคารผู้ร้องตกเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ร้อง ผู้ร้องคงมีหน้าที่ต้องคืนเงินให้ครบจำนวน การที่จำเลยมอบเงินฝากพร้อมสมุดบัญชีเงินฝากประจำไว้แก่ผู้ร้อง ก็เพียงเพื่อประกันหนี้ที่จำเลยจะพึงมีต่อผู้ร้องเท่านั้น แม้ในหนังสือยินยอมมอบเงินฝากเป็นประกันจะมีข้อความระบุไว้ว่าเพื่อเป็นหลักประกันการชำระหนี้ การที่จำเลยให้ผู้ร้องมีอำนาจหักเงินจากบัญชีฝากของจำเลยและจำเลยจะไม่ถอนเงินฝากจนกว่าผู้ร้องจะได้รับชำระหนี้จนครบถ้วนเป็นเรื่องความตกลงในการฝากเงินเพื่อประกันนั่นเอง หากทำให้ตัวเงินตามจำนวนในบัญชีเงินฝากยังคงเป็นของจำเลยอันผู้ร้องได้ยึดไว้เป็นประกันการชำระหนี้ไม่ การตกลงดังกล่าวจึงไม่เป็นการจำนำเงินฝาก ผู้ร้องจึงไม่มีสิทธิได้รับชำระหนี้ก่อนเจ้าหนี้รายอื่น (อ้างคำพิพากษาฎีกาที่ 2611/2522)

คำพิพากษาฎีกาที่ 5478/2534 มาตรา 672 ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้รับฝากไม่พึงต้องส่งเงินคืนเป็นเงินอันเดียวกับที่รับฝาก ผู้รับฝากมีสิทธิที่จะเอาเงินนั้นออกใช้ก็ได้ เงินที่ฝากจึงตกเป็นของผู้รับฝากซึ่งคงมีหน้าที่คืนเงินให้ครบจำนวนนั้น เมื่อผู้ฝากได้ฝากเงินไว้กับผู้รับฝากและตกลงมอบเงินฝากพร้อมสมุดฝากประจำไว้เพื่อเป็นประกันการชำระหนี้ที่จะพึงมีต่อผู้รับฝากและยินยอม

ให้นำเงินจากบัญชีไปชำระหนี้โดยไม่ต้องบอกกล่าว เป็นเรื่องความตกลงในการฝากเงินเพื่อเป็นประกัน หากทำให้ตัวเงินตามจำนวนในบัญชีเงินฝากดังกล่าวเป็นของผู้ฝากอันผู้รับฝากได้ยึดไว้เป็นประกันการชำระหนี้ไม่ จึงไม่เป็นการจำนำเงินฝาก ส่วนใบรับฝากประจำเป็นเพียงหลักฐานการรับฝากและการถอนเงินที่ผู้รับฝากออกให้ผู้ฝากยึดถือไว้เพื่อสะดวกในการฝากและถอนเงินในบัญชีฝากประจำของผู้ฝาก ไม่อยู่ในลักษณะของสิทธิซึ่งมีตราสาร การมอบใบรับฝากประจำให้ผู้รับฝากยึดถือไว้เป็นประกันหนี้ จึงมิใช่เป็นการจำนำสิทธิซึ่งมีตราสารตามมาตรา 750

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 450/2536 แม้ผู้ฝากจะสละหลักประกันจำนำใบรับฝากเงินประจำให้ธนาคารไว้เพื่อประกันหนี้ของจำเลย และตกลงยอมให้ธนาคารหักเงินฝากดังกล่าวชำระหนี้ได้ แต่เงินฝากนั้นตกเป็นกรรมสิทธิ์ของธนาคารตั้งแต่มีการฝากเงินผู้ฝากคงมีแต่เพียงสิทธิที่จะถอนเงินและธนาคารมีหน้าที่เพียงคืนเงินให้ครบ จึงมิใช่เป็นการส่งมอบทรัพย์สินให้ธนาคารตามลักษณะจำนำ ธนาคารจึงไม่เป็นเจ้าหนี้มีประกันตามพระราชบัญญัติล้มละลายฯ มาตรา 6

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1063/2540 ญ. กับ โจทก์ร่วมกันฝากเงินไว้กับธนาคารกรุงเทพระกรรมสิทธิ์ในตัวเงินฝากย่อมตกเป็นของธนาคารกรุงเทไปแล้ว ธนาคารผู้รับฝากคงมีหน้าที่เพียงต้องคืนเงินให้ครบจำนวนเท่านั้น การที่ ญ. นำสมุดเงินฝากประจำมอบให้แก่ธนาคารกรุงเทจำเลยจึงมิใช่การจำนำเงินฝาก และแม้สัญญาระหว่างสัญญาระหว่าง ญ. กับจำเลยจะมีข้อความว่าจำนำสิทธิที่จะถอนเงินจากบัญชีเงินนี้ไว้กับธนาคารกรุงไทย เพื่อเป็นประกันหนี้ของห้างฯ ส. ต่อธนาคารเป็นจำนวนเงิน 1,000,000 บาท ก็ตาม ลักษณะดังกล่าวก็ไม่ใช่เป็นการจำนำสิทธิซึ่งมีตราสารดังที่มาตรา 750 บัญญัติไว้ เพราะสมุดเงินฝากเป็นเพียงเอกสารหลักฐานแสดงถึงการรับฝากและการถอนเงินที่ผู้รับฝากให้ผู้ฝากยึดถือไว้ เพื่อความสะดวกในการฝากและถอนเงินและแสดงถึงการเป็นลูกหนี้หรือเจ้าหนี้ระหว่างผู้ฝากกับธนาคารผู้รับฝากเท่านั้น จึงเป็นเอกสารธรรมดาที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นหลักฐานแห่งสิทธิทั่วไป มิใช่สิทธิซึ่งมีตราสารที่ใช้แทนสิทธิหรือทรัพย์สินซึ่งเป็นเอกสารที่สร้างขึ้นตามแบบพิธีในกฎหมายและ โอนกันได้ด้วยวิธีของตราสาร แม้สัญญาดังกล่าวจะไม่ใช่จำนำ แต่การที่ ญ. ซึ่งเป็นเจ้าของรวมในสมุดเงินฝากคนหนึ่งมอบสมุดนั้นให้จำเลยไว้ตามสัญญา เมื่อมาตรา 1557 ให้สันนิษฐานว่าเจ้าของรวมมีส่วนเท่ากัน กรณีจึงผูกพันและบังคับกันได้ในส่วนของ ญ. เพราะมิใช่สัญญาที่ขัดต่อกฎหมาย จำเลยจึงมีสิทธิตามสัญญาที่จะยึดถือสมุดเงินฝากไว้ได้ โจทก์ซึ่งเป็นเจ้าของร่วมอีกคนหนึ่งจะขอให้จำเลยส่งมอบสมุดเงินฝากให้โจทก์ไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3293/2545 เงินฝากของลูกหนี้ที่ฝากไว้กับธนาคารผู้ร้องยอมตกเป็น

กรรมสิทธิ์ของผู้ร้องตั้งแต่มีการฝากเงิน ลูกหนี้มีสิทธิที่จะถอนเงินที่ฝากไปได้ ผู้ร้องคงมีหน้าที่ต้องคืนเงินให้ครบจำนวนเท่านั้นตาม ป.พ.พ. มาตรา 672 การส่งมอบสมุดเงินฝากจึงมิใช่เป็นการส่งมอบเงินฝากซึ่งเป็นสังหาริมทรัพย์ สมุดเงินฝากเป็นเพียงหลักฐานการรับฝากและถอนเงินในบัญชีของผู้ฝากออกให้แก่ผู้ฝากยึดถือไว้เพื่อสะดวกในการฝากและถอนเงินในบัญชีของผู้ฝาก สมุดเงินฝากจึงไม่อยู่ในลักษณะของสิทธิซึ่งมีตราสาร ข้อตกลงที่ลูกหนี้มอบสมุดเงินฝากให้ผู้ร้องยึดถือไว้เป็นประกันหนี้ต่อผู้ร้องจึงไม่ใช่เป็นการจำนำสิทธิซึ่งมีตราสารตาม ป.พ.พ. มาตรา 750 ผู้ร้องจึงมิใช่เจ้าหนี้มีประกันตามมาตรา 6 แห่ง พ.ร.บ. สัมละลาฯ

คำพิพากษาฎีกาที่ 1277/2512 โรงรับจำนำรับจำนำของกลางไว้โดยมีเหตุอันควรรู้ว่าของกลางนั้น ได้มาโดยการกระทำความผิด โรงรับจำนำต้องคืนของกลางนั้นให้แก่เจ้าของตามพระราชบัญญัติโรงรับจำนำ พ.ศ. 2505 มาตรา 24 (2)

คำพิพากษาฎีกาที่ 886/2521 รับจำนำของไว้ แม้ไม่รู้แต่ควรได้รู้ว่าทรัพย์สินจำนำนั้น ได้มาโดยการกระทำความผิด ก็ต้องคืนทรัพย์สินนั้นให้แก่เจ้าของ โดยจะเรียกให้ชำระหนี้จำนำไม่ได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 3053/2533 บุตร โจทก์และเพื่อนบุตร โจทก์ร่วมกันลักทรัพย์เข้มขัดทองคำของโจทก์แล้วนำไปจำนำแก่โรงรับจำนำของจำเลยเป็นเงิน 40,000 บาท จำเลยไม่ได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติโรงรับจำนำ พ.ศ. 2505 มาตรา 4 ซึ่งต้องเป็นการรับจำนำสิ่งของเป็นประกันหนี้เงินกู้เป็นปกติธุระกิจและแต่ละรายมีจำนวนไม่เกิน 10,000 บาท (ปัจจุบันพระราชบัญญัติโรงรับจำนำ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2534 แก้ไขเป็นไม่เกิน 100,000 บาท) โจทก์ซึ่งเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์ดังกล่าวและเป็นผู้กระทำการ โดยสุจริต มีสิทธิติดตามเอาทรัพย์สินคืนได้ตาม มาตรา 1336

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ผู้รับจำนำจะเอาทรัพย์สินที่จำนำหลุดเป็นสิทธิของผู้รับจำนำไม่ได้ แต่โรงรับจำนำตามพระราชบัญญัติโรงรับจำนำเอาทรัพย์สินจำนำหลุดเป็นสิทธิได้ ถ้าผู้จำนำขาดส่งดอกเบี้ยเป็นเวลากว่าสี่เดือน และมีการดำเนินการปิดประกาศตามมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติโรงรับจำนำแล้ว

คำพิพากษาฎีกาที่ 2405/2516 โจทก์เอาปิ่นไปจำนำไว้แก่จำเลยโจทก์จะขอไถ่จำนำโดยชำระหนี้เฉพาะต้นเงินไม่ได้ ต้องชำระดอกเบี้ยด้วยจึงจะมีสิทธิได้รับปิ่นที่จำนำคืน

คำพิพากษาฎีกาที่ 461/2530 จำเลยออกตั๋วสัญญาใช้เงินให้โจทก์ โจทก์สลักหลังจำนำตั๋วสัญญาใช้เงินดังกล่าวให้แก่จำเลยเพื่อประกันหนี้ที่ อ. และ พ. สั่งให้จำเลยซื้อขายหุ้นในตลาดหลัก

ทรัพย์ ปรากฏว่า อ. และ พ. ยังเป็นหนี้ค่าซื้อขายหุ้นอีก โจทก์จึงไม่มีสิทธิเรียกตัวสัญญาใช้เงินคืน จากจำเลยหรือเรียกร้องให้จำเลยใช้เงินตามตัวนั้น

สิทธิของผู้รับจำนำที่จะยึดทรัพย์สินที่จำนำไว้ได้จนกว่าจะได้รับชำระหนี้ครบถ้วนเป็น สิทธิระหว่างผู้จำนำกับผู้รับจำนำ แต่ผู้รับจำนำไม่สามารถที่จะอ้างสิทธินี้ต่อเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ได้ ในกรณีผู้รับจำนำรับจำนำทรัพย์ของลูกหนี้ไว้ ต่อมาปรากฏว่าลูกหนี้หนี้ถูกเจ้าหนี้อื่นฟ้อง และ ศาลพิพากษาให้ลูกหนี้หนี้ชำระหนี้ เจ้าตามคำพิพากษามีสิทธินำยึดทรัพย์สินของลูกหนี้ที่อยู่ใน ครอบครองผู้รับจำนำหรือบุคคลภายนอกตามมาตรา 749 ได้ แต่ผู้รับจำนำมีสิทธิตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 289 ที่จะยื่นคำขอรับชำระหนี้ก่อน เมื่อผู้รับจำนำของรับชำระ หนี้ก่อนผลก็คือ เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีเอาทรัพย์จำนำออกขายทอดตลาดแล้ว ผู้รับจำนำมีสิทธิได้ รับชำระหนี้จากเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดก่อนเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาผู้นำยึดทรัพย์ ถ้ามีเงิน เหลือจากการชำระหนี้จำนำ เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาคคนนั้นจึงจะได้รับชำระหนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ 778/2503 เจ้าหนี้ตามคำพิพากษายอมมีสิทธิยึดทรัพย์ของลูกหนี้ แม้ ทรัพย์นั้นจะอยู่ที่ผู้รับจำนำก็ยึดได้ ส่วนหนี้ที่ผู้รับจำนำจะมีสิทธิได้รับเงินคืนอย่างไร เป็นเรื่องที่ ผู้รับจำนำจะต้องไปว่ากล่าวตามรูปเรื่องต่อไป

คดีนี้ผู้รับจำนำยื่นคำร้องขอให้ปล่อยทรัพย์ที่จำนำ มิได้ยื่นคำร้องขอรับชำระหนี้ก่อน ศาล ฎีกาจึงวินิจฉัยเพียงว่า เจ้าหนี้ตามคำพิพากษามีสิทธิยึดทรัพย์จำนำของลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้ หากผู้รับจำนำยื่นคำร้องขอรับชำระหนี้ก่อน ศาลก็จะสั่งให้ผู้รับจำนำมีสิทธิได้รับชำระหนี้ก่อน เจ้าหนี้สามัญ

คำพิพากษาฎีกาที่ 1914/2526 จำเลยมอบรถยนต์ให้แก่ผู้ร้องไว้เพื่อเป็นประกันการชำระ หนี้ตามหนังสือรับสภาพหนี้ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ถือว่าเป็นการจำนำตามมาตรา 747 ผู้ร้องจึงมีสิทธิ ได้รับชำระหนี้จากเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดรถยนต์ก่อน โจทก์ซึ่งเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา

คำพิพากษาฎีกาที่ 1451/2503 โจทก์ฟ้องว่าจำเลยซื้อผ้าไปแล้วไม่ชำระราคา ศาลตัดสินให้ โจทก์ชนะคดี โจทก์นำยึดผ้าที่จำเลยซื้อ แต่ขณะที่ไปยึดนี้ปรากฏว่าจำเลยเอาผ้าไปจำนำไว้กับผู้ร้อง ผู้ร้องจึงยื่นคำร้องขอให้ปล่อยทรัพย์หรือถ้าไม่ปล่อยก็ให้เอาเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดชำระหนี้ ให้แก่ผู้ร้องซึ่งเป็นผู้รับจำนำก่อน โจทก์ซึ่งเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา โจทก์คัดค้านว่าโจทก์เป็น เจ้าหนี้ผู้มีสิทธิพิเศษในมูลซื้อขายสังหาริมทรัพย์ตามมาตรา 259, 270 ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ผู้ร้องซึ่งเป็น ผู้รับจำนำมีสิทธิรับชำระหนี้ได้ก่อน โจทก์ซึ่งเป็นเจ้าหนี้ผู้มีสิทธิพิเศษ เพราะตามมาตรา 282

บัญญัติว่า เมื่อบุริมสิทธิแย้งกับสิทธิจำนำ ผู้รับจำนำย่อมมีสิทธิอย่างเดียวกับผู้ทรงบุริมสิทธิในลำดับ 1 ดังที่เรียงไว้ในมาตรา 278 และตามมาตรา 278 บุริมสิทธิในมูลซื้อขายสังหาริมทรัพย์อยู่ในลำดับที่ 3 ดังนั้น สิทธิของผู้รับจำนำจึงอยู่ในลำดับเหนือกว่าผู้ขายทรัพย์ ผู้รับจำนำจึงมีสิทธิขอรับชำระหนี้ได้ก่อน

คำพิพากษาฎีกาที่ 1589/2537 ผู้คัดค้านเป็นผู้รับจำนำสินค้าจากจำเลยที่ 1 มีบุริมสิทธิในฐานะเป็นผู้รับจำนำ ส่วนผู้ร้องเป็นผู้รับฝากสินค้าจากจำเลยที่ 1 มีบุริมสิทธิในฐานะผู้รับฝากทรัพย์เช่นกัน จึงเป็นกรณีที่บุริมสิทธิของผู้รับฝากสินค้าแย้งกับสิทธิจำนำซึ่งกรณีเช่นนี้ผู้คัดค้านในฐานะผู้รับจำนำย่อมมีสิทธิเป็นอย่างเดียวกันกับผู้ทรงบุริมสิทธิในลำดับที่หนึ่ง ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 282 แต่ขณะที่รับจำนำสินค้าผู้คัดค้านได้ทราบแล้วว่าผู้ร้องเป็นผู้รับฝากสินค้าของจำเลยที่ 1 ไว้ก่อนแล้ว ซึ่งการที่ผู้ร้องรับฝากสินค้าของจำเลยที่ 1 ไว้ก็เพื่อประโยชน์แก่ผู้คัดค้านด้วย ดังนี้ กรณีจึงต้องห้ามมิให้ผู้คัดค้านใช้สิทธิในฐานะผู้มีบุริมสิทธิในลำดับที่หนึ่งต่อผู้ร้องซึ่งเป็นผู้รับฝากสินค้าหรือผู้รักษาทรัพย์ซึ่งมีบุริมสิทธิอยู่ในลำดับที่สองตามมาตรา 278 วรรคสอง และแม้กฎหมายมิได้บัญญัติไว้แจ้งชัดว่ากรณีเช่นนี้ผู้ร้องในฐานะผู้รับฝากสินค้าหรือผู้รักษาทรัพย์มีสิทธิรับชำระหนี้ก่อนหรือหลังผู้คัดค้านผู้รับจำนำเพียงใดก็ตาม แต่เมื่อผู้คัดค้านซึ่งเป็นผู้รับจำนำไม่อาจใช้สิทธิในฐานะผู้มีบุริมสิทธิในลำดับที่หนึ่งต่อผู้ร้องได้เช่นนี้แล้ว จึงถือได้ว่าผู้ร้องย่อมมีสิทธิดีกว่าผู้คัดค้าน และมีสิทธิได้รับชำระหนี้ก่อนผู้คัดค้าน

คำพิพากษาฎีกาที่ 875/2523 ผู้รับจำนำมีสิทธิตามมาตรา 764 ที่จะทำการขายทอดตลาดทรัพย์ที่จำนำได้โดยไม่ต้องฟ้องต่อศาล ดังนั้น การเอาทรัพย์ออกขายทอดตลาดโดยไม่ต้องฟ้องไม่เป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริต

ในเรื่องจำนองผู้รับจำนองยังมีสิทธิที่จะเอาทรัพย์จำนองหลุดเป็นสิทธิของตนได้ตามมาตรา 729 โดยมีเงื่อนไขว่าจะต้องมีดอกเบี้ยค้างส่งเกิน 5 ปี ผู้จำนองมิได้แสดงให้เห็นที่พอใจว่าราคาทรัพย์สินท่วมจำนวนเงินอันค้างชำระ และไม่มีจำนองหรือบุริมสิทธิรายอื่นจดทะเบียนเหนือทรัพย์นั้น แต่ในเรื่องจำนำนั้นไม่ว่าจะมีดอกเบี้ยค้างชำระก็ปฎิบัติตามผู้รับจำนำไม่มีสิทธิที่จะเอาทรัพย์นั้นหลุดเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเองได้ผู้รับจำนำมีสิทธิอยู่ประการเดียวคือบังคับจำนำโดยเอาทรัพย์สินจำนำนั้นออกขายทอดตลาด

อย่างไรก็ตาม กฎหมายไม่ได้บังคับว่าผู้รับจำนำซึ่งเป็นเจ้าหนี้จะต้องบังคับจำนำอย่างเดียวผู้รับจำนำจะฟ้องคดีอย่างเจ้าหนี้สามัญก็ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 485/2513 ลูกหนี้กู้เงินและเอารถยนต์มาจำนำ ต่อมารถมีราคาต่ำลง เจ้าหนี้จึงไม่บังคับจำนำแต่มาเป็น โจทก์ฟ้องเรียกเงินตามสัญญากู้ยืมอย่างเจ้าหนี้สามัญ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ลักษณะจำนำเป็นการเอาทรัพย์สินเป็นประกันการชำระหนี้ อาจแบ่งแยกการจำนำกับหนี้ที่เอาทรัพย์สินเป็นประกันนั้นเป็นคนละส่วนกันได้หรืออีกนัยหนึ่งหนี้ที่จำนำเป็นประกันนั้นเจ้าหนี้จะใช้สิทธิเรียกร้องอย่างหนี้สามัญโดยบังคับชำระหนี้จากทรัพย์สินทั่วไปของลูกหนี้ตามมาตรา 214 หรือจะบังคับชำระหนี้จากทรัพย์สินที่จำนำอย่างหนึ่งอย่างใดก็ได้ การจำนำไม่ได้ผูกพันผู้รับจำนำให้ต้องบังคับจำนำเฉพาะแต่ทางเดียว ฉะนั้น โจทก์จะใช้สิทธิบังคับจำเลยอย่างหนี้สามัญโดยสละบุริมสิทธิที่โจทก์มีเหนือทรัพย์สินที่จำนำก็ย่อมทำได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3599/2530 จำเลยทำสัญญากู้เงินไปจากโจทก์ 200,000 บาท โดยมี ว. เป็นผู้ค้ำประกันและยอมรับค้ำอย่างลูกหนี้ร่วม และ ว. ได้มอบใบฝากประจำจำนวนเงิน 500,000 บาท จำนำเป็นประกันไว้ด้วย สัญญาค้ำประกันข้อ 9 ระบุว่า ในกรณีที่ผู้กู้ผิดนัด ผู้ให้กู้มีสิทธิที่จะเอาทรัพย์สินที่จำนำออกขายทอดตลาดได้โดยไม่ต้องบอกกล่าว หากไม่พอชำระหนี้ ผู้ค้ำประกันยอมใช้ให้จนครบ ในบันทึกสลักหลังการจำนำใบฝากของ ว. มีความว่า เมื่อครบกำหนดเวลาชำระหนี้หากลูกหนี้มีค้างชำระอยู่เท่าไร ผู้จำนำยอมให้ธนาคาร โจทก์หักเงินฝากที่จำนำชำระหนี้ต้นเงินและดอกเบี้ยจนครบ โดยให้ถือบันทึกสลักหลังนี้เป็นการบอกกล่าวจำนำ เช่นนี้ เงื่อนไขของข้อตกลงดังกล่าวเป็นเพียงให้สิทธิโจทก์ที่จะบังคับชำระหนี้จากทรัพย์สินที่จำนำได้เท่านั้น ปรากฏว่าโจทก์ยังมีได้บังคับชำระหนี้จากทรัพย์สินจำนำนี้ตามสัญญาที่จำเลยทำไว้กับ โจทก์ก็ยังคงมีอยู่ โจทก์ใช้สิทธิฟ้องบังคับตามสัญญาที่จำเลยทำไว้กับ โจทก์ได้โดยไม่ต้องบังคับจำนำ (ปัจจุบันจำนำใบฝากเงินหรือสิทธิตาใบฝากเงินไม่ได้แต่เจ้าหนี้ยังมีสิทธิฟ้องตามหนี้ประธานได้)

ปรากฏว่าผู้รับจำนำยังไม่ได้บังคับจำนำ ผู้จำนำมีสิทธิไถ่ถอนจำนำได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3697/2528 โจทก์จำนำพระพุทธรูป 1 องค์ไว้กับจำเลยเป็นเงิน 10,000 บาท โดยมีข้อตกลงว่าต้องไถ่ภายใน 6 เดือน ต่อมาเมื่อพ้นกำหนดแล้วโจทก์ไปขอไถ่ จำเลยไม่ยอมให้ไถ่ โจทก์จึงฟ้องขอให้บังคับจำเลยรับไถ่ถอนจำนำ จำเลยให้การว่า โจทก์ไม่มีสิทธิไถ่ถอนเพราะพ้นกำหนดแล้วและจำเลยแจ้งให้โจทก์ทราบแล้วว่าจะขายทอดตลาดพระพุทธรูป ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ปรากฏว่าจำเลยยังมีได้บังคับจำนำ โจทก์ยอมมีสิทธิไถ่ถอนได้เสมอ ที่จำเลยอ้างว่าโจทก์ไม่มีสิทธิไถ่ถอนเพราะพ้นกำหนดตามสัญญานั้น เห็นว่าได้มีบทบัญญัติคืออยู่ว่า การตกลงก่อนหน้าถึงกำหนดชำระว่าถ้าไม่ชำระหนี้ให้ผู้รับจำนำเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่จำนำหรือจัดการทรัพย์สินเป็น

ประการอื่นนอกจากบทบัญญัติทั้งหลายว่าด้วยการบังคับจำหน่ายข้อตกลงนั้น ไม่สมบูรณ์ตามมาตรา 756 โจทก์จึงมีสิทธิไต่ถอนเพราะพущรูปคดีได้

ในกรณีที่ผู้รับจำหน่ายบังคับจำหน่ายโดยไม่ได้บอกกล่าวหรือการบอกกล่าวไม่ชอบด้วยมาตรา 764 การขายทอดตลาดไม่เป็น โฆษะ แต่ผู้รับจำหน่ายจะต้องรับผิดชอบถ้าขายทอดตลาดได้ราคาต่ำกว่าราคาอันแท้จริงของทรัพย์สินนั้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 200/2496 จำเลยเอาเงิน โจทก์ไป มีข้อตกลงว่าจะยอมเสียดอกเบี้ยและมอบทองรูปพรรณไว้เป็นจำนำ ต่อมาโจทก์ซึ่งเป็นเจ้าหนี้ได้บังคับจำหน่ายโดยเอาทองรูปพรรณออกขายทอดตลาดแล้วได้เงิน ไม่พอชำระหนี้จึงมาฟ้องให้จำเลยรับผิดชอบในหนี้ส่วนที่ขาด จำเลยต่อสู้ว่า บังคับจำหน่ายไปแล้วไม่มีสิทธิมาฟ้องให้ลูกหนี้รับผิดชอบ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า เมื่อบังคับจำหน่ายแล้วจำนำย่อมระงับไป ลูกหนี้ยังคงต้องรับผิดชอบในส่วนที่ขาดตามมูลหนี้เดิม เมื่อลูกหนี้เดิมคือกู้ยืม ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือจะฟ้องให้ลูกหนี้ใช้ส่วนที่ยังขาดจากการบังคับจำหน่ายไม่ได้

ตามคำพิพากษาข้างต้นเป็นเรื่องลูกหนี้กับผู้จำหน่ายเป็นบุคคลคนเดียวกัน ในกรณีที่ผู้จำหน่ายเป็นคนอื่นซึ่งไม่ใช่ลูกหนี้ เมื่อบังคับจำหน่ายแล้วได้เงิน ไม่พอชำระหนี้ เจ้าหนี้มีสิทธิฟ้องเรียกหนี้ที่ยังขาดได้จากลูกหนี้เท่านั้น แต่ไม่มีสิทธิเรียกจากผู้จำหน่ายเพราะผู้จำหน่ายจะรับผิดชอบแต่เฉพาะทรัพย์สินที่เอามาจำหน่ายเท่านั้น ทรัพย์สินอื่นของผู้จำหน่ายไม่ต้องรับผิดชอบเว้นแต่มีข้อตกลงเป็นพิเศษ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 875/2523 จำเลยที่ 1 กู้เงิน โจทก์ มีจำเลยที่ 4 ที่ 5 ที่ 6 ที่ 7 เอาหุ้นของจำเลยแต่ละคนไปจำหน่ายไว้เป็นประกันหนี้ หุ้นของจำเลยแต่ละคนมีมูลค่าหุ้นละ 50,000 บาท มีข้อสัญญาว่าผู้จำหน่ายยอมรับผิดต่อผู้รับจำหน่ายในฐานะเป็นลูกหนี้ร่วมกับจำเลยที่ 1 ถ้าขายทรัพย์สินที่จำหน่ายได้เงินสุทธิต่ำกว่าต้นเงินจำหน่ายและดอกเบี้ยที่ค้างชำระ ผู้จำหน่ายยอมชดใช้เงินที่ขาดอีกจนครบ ต่อมาโจทก์เอาหุ้นของจำเลยที่ 4 ถึงที่ 7 ออกขายทอดตลาดได้เงิน ไม่พอชำระหนี้โดยขายหุ้นได้ต่ำกว่าราคาตามใบหุ้น โจทก์ฟ้องจำเลยที่ 1 ผู้กู้และจำเลยที่ 4 ที่ 5 ที่ 6 ที่ 7 ผู้จำหน่ายให้ชำระหนี้ที่ยังขาดทั้งหมด ปัญหาว่าจำเลยที่ 4 ถึงที่ 7 จะต้องรับผิดชอบเฉพาะหุ้นของตนซึ่งขายทอดตลาดไปแล้วหรือจะต้องรับผิดชอบตามมูลค่าหุ้นที่ปรากฏในเอกสารหรือจะต้องรับผิดชอบชำระหนี้ทั้งหมด ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์พิพากษาให้จำเลยที่ 4 ถึงที่ 7 ร่วมรับผิดชอบกับจำเลยที่ 1 ในหนี้เงินต้นตามมูลค่าหุ้นที่จำเลยแต่ละคนจำหน่ายกับดอกเบี้ยที่ค้างชำระ โดยหักเงินสุทธิที่ได้จากการขายทอดตลาดใบหุ้นออก ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า จำเลยที่ 4 ถึงที่ 7 มิใช่ลูกหนี้เงินกู้ของโจทก์แต่เป็นผู้จำหน่ายโดยเอาใบหุ้นมาจำหน่ายเพื่อเป็นประกันหนี้ของจำเลยที่ 1 ถ้าไม่มีข้อสัญญาเป็นอย่างอื่นเมื่อโจทก์ได้รับไม่ครบจำนวน จำเลยที่ 4

ถึงที่ 7 ผู้จำหน่ายไม่ต้องรับผิดชอบอีก แต่จำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นลูกหนี้ยังคงต้องรับผิดชอบใช้หนี้ในส่วนที่ขาดอยู่ สัญญาจำหน่ายมีข้อตกลงพิเศษว่าถ้าขายทรัพย์สินที่จำหน่ายได้เงินสดไม่พอชำระหนี้ ผู้จำหน่ายยอมชดใช้เงินที่ยังขาดอีกจนครบ จึงต้องบังคับให้เป็นไปตามสัญญา หุ่นของจำเลยที่ 4 ถึงที่ 7 มีมูลค่าหุ้นคนละ 50,000 บาท โดยที่จำเลยที่ 4 ถึงที่ 7 มิใช่ลูกหนี้แต่เป็นเพียงผู้จำหน่ายที่ต้องรับผิดชอบร่วมกับจำเลยที่ 1 ในฐานะผู้จำหน่าย จึงแปลเจตนาของคู่สัญญาได้ว่าตกลงให้ผู้จำหน่ายรับผิดชอบร่วมกับจำเลยที่ 1 เต็มมูลค่าของหุ้นที่จำเลยแต่ละคนนำมาจำหน่าย หากขายได้เงินสดน้อยกว่ามูลค่าหุ้นแล้วผู้จำหน่ายยอมรับผิดเฉพาะในส่วนมูลค่าของหุ้นที่ยังขาดอยู่นั้น

ตามคำพิพากษาฎีกาฉบับนี้ ข้อตกลงที่จำเลยที่ 4 ถึงที่ 7 ยอมรับผิดส่วนที่ขาดนั้นหมายถึงยอมชำระหนี้เท่ามูลค่าหุ้นที่นำมาจำหน่าย ถ้าหุ้นราคาตกจำเลยยอมชำระหนี้ตามมูลค่าหุ้นที่ยังขาดไป เช่น หุ้นมูลค่า 50,000 บาท แต่ขายทอดตลาดได้เพียง 20,000 บาท จำเลยแต่ละคนซึ่งเป็นผู้จำหน่ายก็ยังคงต้องรับผิดชอบอีก 30,000 บาท มิใช่รับผิดชอบในหนี้ของจำเลยที่ 1 ที่ยังคงค้างชำระทั้งหมด แต่จำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นผู้กู้จะต้องรับผิดชอบเต็มจำนวน

คำพิพากษาฎีกาที่ 1114/2533 จำเลยที่ 2 ทำสัญญาจำหน่ายหุ้นเป็นประกันหนึ่งของจำเลยที่ 1 ไว้กับโจทก์รวม 4 ฉบับ สัญญาจำหน่าย 3 ฉบับกำหนดวงเงินจำหน่าย อีก 1 ฉบับจำหน่ายหุ้น 1,000 หุ้น โดยไม่ได้กรอกข้อความกำหนดวงเงินประกันไว้ สัญญาข้อ 3 กำหนดไว้ว่า “ผู้จำหน่ายยินยอมให้ผู้รับจำหน่ายโอนการชำระหนี้ให้แก่ลูกหนี้และผู้จำหน่ายรับผิดชอบในฐานะเป็นลูกหนี้ร่วมอยู่ด้วย” มีความหมายเพียงว่า หากผู้รับจำหน่ายโอนผันการชำระหนี้ให้จำเลยที่ 1 แล้ว จำเลยที่ 2 เพียงต้องรับผิดชอบร่วมกับจำเลยที่ 1 อยู่ และจำเลยที่ 2 จะยอมรับผิดอย่างลูกหนี้ร่วมภายในวงเงินที่นำทรัพย์สินมาจำหน่ายเป็นประกันหนี้เท่านั้น หาใช่ขยายจำนวนเงินที่จะรับผิดชอบออกไปจากวงเงินที่กำหนดไว้ไม่ สัญญาข้อ 5 กำหนดว่า “ถ้าขายทรัพย์สินจำหน่ายได้เงินสดต่ำกว่าต้นเงินจำหน่ายและดอกเบี้ยที่ค้างชำระ ผู้จำหน่ายยอมรับชดใช้จำนวนเงินที่ยังขาดอีกจนครบ และถ้าหากขายทรัพย์สินที่จำหน่ายได้เงินสดเกินค่าจำหน่ายมากน้อยเท่าไรผู้จำหน่ายยอมให้เอาไปหักใช้หนี้สินใด ๆ ที่ลูกหนี้ค้างชำระแก่ผู้รับจำหน่ายอีกด้วย หากยังมีเงินเหลืออยู่ผู้รับจำหน่ายก็จะคืนให้แก่ผู้จำหน่ายไป” สัญญาข้อนี้เป็นเครื่องบ่งชี้ว่าจำเลยที่ 2 ต้องรับผิดชอบเท่าราคาทรัพย์สินที่นำมาจำหน่ายและชดใช้ครบตามวงเงิน แม้สัญญาจำหน่ายฉบับนี้ไม่ได้กำหนดวงเงินไว้ก็มีความหมายเพียงว่า เมื่อบังคับจำหน่ายแก่ทรัพย์สินที่จำหน่ายแล้ว ต้องนำเงินที่ขายทรัพย์สินได้ทั้งหมดมาชำระหนี้ เว้นแต่กรณีชำระหนี้แล้วมีเงินเหลือจึงจะคืนให้จำเลยที่ 2 เท่านั้น มิใช่คู่สัญญาประสงค์จะให้ผู้จำหน่ายต้องรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วมในหนี้ทั้งหมดนอกเหนือจากทรัพย์สินจำหน่ายจำเลยที่ 2

จะต้องรับผิดชอบในหนี้ นอกเหนือจากราคาทรัพย์สินที่นำมาค้ำคือเมื่อมีข้อสัญญาว่าจำเลยที่ 2 เป็นผู้ค้ำประกัน โดยชัดเจน

คำพิพากษาฎีกาที่ 1949/2516 การแปลงหนี้ใหม่ยอมทำให้หนี้เดิมระงับสิ้นไป ส่วนประกันหนี้เดิมอันเป็นอุปกรณ์ของหนี้เช่นจำนอง ถ้าในกรณีแปลงหนี้ใหม่มิได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่นประกันก็ย่อมระงับไปด้วย (คำพิพากษาฎีกานี้กล่าวไว้ครั้งหนึ่งแล้วในเรื่องจำนองหมวดที่ 6 บทที่ 1 มาตรา 744)

คำพิพากษาฎีกาที่ 490/2502 โจทก์ฟ้องคดีขอให้ลงโทษจำเลยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 349 ฐาน โกงเจ้าหนี้ ข้อเท็จจริงได้ความว่าจำเลยกู้เงิน โจทก์โดยตกลงจะเอาโฉมจำนำ 2 ตัว แต่หลังจากกู้เงินแล้วโจทก์ก็ยินยอมมอบโฉมกลับคืนสู่ครอบครองของจำเลย แม้จำเลยจะนำโฉมกลับมาให้โจทก์บ้างเป็นครั้งคราวแต่ผลที่สุดโจทก์ก็ยินยอมมอบโฉมคืนแก่จำเลย หวังจะให้จำเลยมีเครื่องมือทำมาหากินจำเลยเอาโฉมไปขายให้คนอื่นจึงไม่มีความผิดฐาน โกงเจ้าหนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ 4278/2534 จำเลยกู้เงินธนาคาร โจทก์แล้ว ทำสัญญาจำนำจักรเย็บผ้าไว้เป็นประกัน จำเลยมิได้มอบจักรเย็บผ้าให้ธนาคาร โจทก์เก็บรักษา จำเลยยังคงใช้จักรเย็บผ้าในโรงงานของจำเลยตลอดมา ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าเมื่อไม่มีการส่งมอบทรัพย์สินที่จำนำให้โจทก์ ถือไม่ได้ว่ามีการจำนำตามมาตรา 747 โจทก์จึงไม่ใช่เจ้าหนี้มีประกัน

การที่ผู้รับจำนำยอมให้ทรัพย์สินที่จำนำกลับคืนสู่ครอบครองของผู้จำนำตามมาตรา 769 (2) นี้หมายความว่ารวมถึงการกลับคืนโดยมีสัญญาระหว่างผู้จำนำและผู้รับจำนำด้วย เช่น ผู้รับจำนำทรัพย์สินจำนำไปฝากไว้กับผู้จำนำหรือให้ผู้จำนำเช่าทรัพย์สินจำนำ การกระทำดังกล่าวมีผลให้สัญญาจำนำระงับ

คำพิพากษาฎีกาที่ 2517/2534 ธนาคาร โจทก์ฟ้องให้จำเลยชำระหนี้ตามสัญญาเบิกเงินเกินบัญชีและสัญญาจำนอง โจทก์ชนะคดีและนำยึดที่ดินที่จำนองพร้อมสิ่งปลูกสร้างและเครื่องจักร ผู้ร้องยื่นคำร้องว่าจำเลยเป็นหนี้ตามสัญญาขายลดเช็ค โดยนำเครื่องจักรมาจำนำเป็นประกันหนี้ จำเลยได้ส่งมอบเครื่องจักรให้แก่ผู้ร้องแล้ว แต่จำเลยเช่าเครื่องจักรดังกล่าวไปใช้งานต่อ จึงขอให้กันส่วนเงินที่ได้จากการขายเครื่องจักรดังกล่าวให้แก่ผู้ร้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 278 โจทก์ยื่นคำคัดค้านว่าสัญญาจำนำทำขึ้นโดยการฉ้อฉลโจทก์ ทั้งผู้ร้องยอมให้ทรัพย์สินที่จำนำกลับคืนสู่ครอบครองของจำเลยแล้ว สัญญาจำนำจึงไม่สมบูรณ์ ขอให้ยกคำร้องศาลชั้นต้นได้สวนแล้วสั่งยกคำร้อง ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน ผู้ร้องฎีกาว่าการที่ผู้ร้องยอมให้จำเลยครอบครอง

ทรัพย์สินของจำเลยที่นำมาจำนำไว้กับผู้ร้อง โดยอาศัยสิทธิการเช่าไม่ทำให้การจำนำระงับสิ้นไป ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า การที่ผู้ร้องซึ่งเป็นผู้รับจำนำให้จำเลยผู้จำนำเช่าเครื่องจักรอันเป็นทรัพย์สินที่จำนำยอมเป็นการให้ทรัพย์สินจำนำกลับคืนไปสู่การครอบครองของผู้จำนำตามความหมายของบทบัญญัติมาตรา 769 (2) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ สิทธิจำนำของผู้ร้องย่อมระงับสิ้นไปตามบทบัญญัติดังกล่าว ผู้ร้องจึงไม่ใช่เจ้าหนี้ผู้รับจำนำที่จะต้องขอคืนส่วนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 278 ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5603/2544 การจำนำเครื่องจักรโดยคู่สัญญาจำนำตกลงให้ ช. กรรมการของลูกหนี้เป็นผู้รักษาทรัพย์สินจำนำและลูกหนี้เป็นผู้ใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินจำนำในการประกอบธุรกิจของตนมาโดยตลอด ซึ่งเครื่องจักรนั้นผู้จำนำส่งซื้อเข้ามาจากต่างประเทศเพื่อผลิตสินค้าออกจำหน่ายสร้างรายได้และนำเงินชำระคืนแก่ผู้รับจำนำ การจำนำเครื่องจักรจึงเป็นหนทางที่สะดวกและรวดเร็วกว่าการทำจำนอง แสดงให้เห็นถึงเจตนาของลูกหนี้ที่ต้องการใช้เครื่องจักรนำมาผลิตการทำจำนอง แสดงให้เห็นถึงเจตนาของลูกหนี้ที่ต้องการใช้เครื่องจักรนำมาผลิตสินค้าเพื่อประโยชน์ของตนแก่เพียงฝ่ายเดียว แม้ว่าสัญญาจำนำจะมีข้อตกลงว่าแม้ผู้จำนำจะได้รับอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ในเครื่องจักรที่จำนำก็ไม่ถือว่าเครื่องจักรกลับคืนไปสู่การครอบครองของผู้จำนำก็ตาม ก็เป็นการเขียนสัญญาไว้เพื่อเลี่ยงกฎหมายซึ่งในการตีความการแสดงเจตนาที่แท้จริงยิ่งกว่าถ้อยคำสำนวนหรือตัวอักษรตาม ป.พ.พ. มาตรา 171 เมื่อเจตนาที่แท้จริงของลูกหนี้ต้องการใช้ประโยชน์จากเครื่องจักรอันเป็นทรัพย์สินที่จำนำ การที่ผู้คัดค้านที่ 1 ซึ่งเป็นผู้รับจำนำเครื่องจักรยอมให้ลูกหนี้เข้าใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินจำนำ ย่อมเป็นการยอมให้ทรัพย์สินจำนำกลับคืนไปสู่การครอบครองของผู้จำนำ ตาม ป.พ.พ. มาตรา 769 (2) แล้ว สิทธิจำนำของผู้คัดค้านที่ 1 จึงระงับสิ้นไป ผู้คัดค้านที่ 1 ไม่มีสิทธิได้รับชำระหนี้อย่างเจ้าหนี้มีประกันตามสัญญาจำนำเครื่องจักรตามกฎหมายล้มละลาย

มาตรา 769 (2) ใช้คำว่า “ยอม” ดังนั้นในกรณีที่ทรัพย์สินที่จำนำกลับคืนสู่การครอบครองของผู้จำนำโดยผู้รับจำนำมิได้สมัครใจ เช่น ทรัพย์สินจำนำถูกคนร้ายลักไป จากผู้รับจำนำ อีก 2-3 ชั่วโมงต่อมาตำรวจจับคนร้ายได้ และคืนทรัพย์สินนั้นแก่ผู้จำนำโดยผู้รับจำนำไม่ยินยอม จำนำยังไม่ระงับ

นอกจากเหตุ 2 ประการตามมาตรา 769 (1) และ (2) แล้วยังมีเหตุประการที่ 3 ที่จะให้จำนำระงับสิ้นไปคือ กรณีมีการบังคับจำนำแล้ว แม้กฎหมายไม่ได้บัญญัติไว้ชัดแจ้งอย่างในเรื่องจำนอง

ซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา 744 (5) และ (6) ว่าเมื่อบังคับจำหน่ายตามอนุमतราดังกล่าวแล้วจำนองก็
ระงับสิ้นไป แต่ในเรื่องบังคับจำหน่ายเมื่อมีการขายทอดตลาดทรัพย์สินจำนำ ผู้ซื้อทรัพย์สินจากการขาย
ทอดตลาดก็ย่อมได้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ซื้อและการครอบครองของผู้รับจำนำก็เป็นอันสิ้นสุด ดังนี้
จำนำระงับสิ้นไปด้วย (คู่มือพิพากษากฎีกาที่ 200/2496 ในคำอธิบายหมวดที่ 3 บทที่ 4 มาตรา 767
วรรคสอง)